

A Katrína hurrikán biztonságpolitikai hatása

2005. augusztus végén a Katrína lett az idén elnevezett 11. hurrikán, de mindközül ez idáig a legpusztítóbb. 2005. augusztus 25-én a Nemzeti Hurrikán Központ (NHK) hivatalosan is első kategóriájú hurrikánná nyilvánította a Katrínát. Még e napon lecsapott Floridára és négy óra alatt – míg a szárazföld felett tartózkodott – jelentős károkat okozott. Augusztus 26-án dél-előtt az NHK a Katrínát második kategóriájúvá nyilvánította, és délután felhívta a figyelmet arra, valószínű, hogy eléri a negyedik kategóriát, mielőtt partot érne, valahol Mississippi vagy Louisiana államban.

Ezt követően néhány órával mindkét államban szükségállapotot rendeltek el. Augusztus 27-én az emberek elkezdtek elhagyni az alacsonyan fekvő területeket, a NHK hurrikán figyelmeztetést adott ki – ami azt jelenti, hogy a szóban forgó területeken 24 órán belül hurrikán várható – a louisianai Morgan City-től az alabama-floridai határig. Augusztus 28-án a Saffir-Simpson skálán a Katrína ötös kategóriájúvá erősödött, ekkor rendelték el New Orleans kiürítését. Augusztus 29-én a Katrína végül négyes erősségű hurrikánként ért partot a délelőtti órákban nagy károkat okozva a térségben. A legnagyobb problémát két fő árvízvédelmi gát átszakadása okozta, melynek következtében víz borította el New Orleans jelentős részét. 12 órával a partot érés után a Katrína trópusi viharrá csendesült és tovahaladt északi irányba.

New Orleans villamos energia, ivóvíz, élelem nélkül maradt, viszont tüzek keletkeztek és megjelentek a fosztogatók, valamint tovább nőtt a vízszint. A hatóságok, miután nem sikerült meggátolni az árvizet, megpróbálták evakuálni a lakosokat. A haderő hajókat és helikoptereket kezdett a térségbe irányítani. Augusztus 31-én George W. Bush elrendelte a szövetségi mozgósítást, kiürítették a Superdome-ot. Szeptember 1-jén a folytatódó mentőakciókat hátráltatták az erőszakos megnyilvánulások, amely felvetette a kérdést a mentés megszervezésével, és koordináltságával kapcsolatban. A belbiztonsági miniszter három napon belül 4200 katonai csendőrnek kiképzett Nemzeti Gárdista térségbe telepítését ígérte. Néhány területen a gázolaj ára gallononként 5 dollárra emelkedett. Szeptember 2-án a mentés folytatása mellett elkezdődött a károk felmérése és a várható helyreállítás felbecsülése, politikai szinten először jelentek meg azok a vélemények, hogy a mentőakciók késve és lassan indultak meg. Szeptember 3-án a FEMA közölte, hogy a Katrína az Egyesült Királyságnál nagyobb területen, 90.000 négyzetmérföldön pusztított. Szeptember 4-én tovább folytatódott a mentés. Szeptember 5-ére a katonai műszaki alakulatok betölték a réseket az egyik gáton és elkezdtek a víz kiszivattyúzását a városból. Szeptember 6-án megjelentek az első járványra utaló jelek, a hatóságok utasítást adtak a még New

Orleansban maradtak erőszakos kitelepítésére. Kizárólag a mentés-ben részt vevők maradhattak a városban.

Biztonságpolitikai kihívások A természeti csapás közvetlen hatása

A hurrikán következtében az érintett térségben, különösen New Orleansban romlott a közbiztonság, fosztogatók, fegyveres bandák jelentek meg. Az áramszolgáltatás, a telefonos vonalak kiesése, és a hatósági szervek infrastruktúrájának megrongálódása miatt a rendőrség nem tudta fenntartani a rendet. Emiatt a hadsereg és a Nemzeti Gárda alakulatait vetették be.

A nemzetközi kapcsolatokra is hatást gyakorolt a Katrína. George W. Bush kérésére elhalasztották az amerikai-kínai csúcstalálkozót, a fejlődő Kína és az Egyesült Államok közötti kapcsolatok a jövőben alapvetően határozzák majd meg a globális biztonságot.

Gazdasági hatások

A biztonságpolitikára jelentős hatást gyakorol a stratégiai nyersanyagok, különösen a kőolajjal való ellátottság. Az Egyesült Államok kőolajtermelésének negyede származik a Mexikói-öbölből, ami a hurrikán következtében teljesen leállt, sőt nyolc olajfinomító munkáját is leállították, kettőt közülük a víz is elöntött. Másfél héttel a Katrína után a kőolajtermelés 43 százaléka, a földgáztermelés 60 százaléka volt a hurrikán előttinek. A termelési kiesés napi 1,5 millió hordó olaj, amelynek kiesése ellensúlyozására a Nemzetközi Energia Ügynökség kérte tagjait, hogy 30 napon keresztül 2 millió hordónyi olajat dobjanak piacra stratégiai tartalékaikból az olajhiány okozta sokk megelőzése érdekében. Az amerikai olajtartalékokból 1 millió hordónyi olajat szabadítottak fel. Ezeket az intézkedéseket az olaj világgazdasági árának stabilizálása érdekében hozták, de mint kiderült ezek nem érték el céljukat. A piacon ugyanis nem olaj-, hanem olajtermék hiány jelentkezett, az Egyesült Államok olajtermékkészlete jelenleg az ötéves átlag alatt, nyersolajkészlete viszont az ötéves átlag felett van. Elemzők szerint a problémát nem a nyersolaj hiánya, hanem a benzin, illetve a finomított olajtermék hiánya jelenti. Az OECD szerint a természeti csapás világgazdasági következményeit még nem lehet felbecsülni. Viszont úgy értékelik a helyzetet, hogy a kőolaj árának emelkedése jelentős problémát jelent az euróövezet és az Egyesült Államok gazdaságának, a gazdasági fejlődés lassulását várják. Az Egyesült Államok gazdasági lassulásának globális hatása is várható. A kőolaj és a benzin ára a kezdeti emelkedés után csökkeni kezdett. A Katrínát követő közvetlen napokban voltak olyan előrejelzések, hogy az olaj ára meghaladja majd a hordónkénti 80 dollárt. Az előrejelzés tévesnek bizonyult, viszont az

árak így is meghaladták a 70 dollárt. Az októbe-ri szállítású benzin legmagasabb ára gallononként 2,92 dollár volt. A kőolajtermékek iránti kereslet növekedése valószínű a finomítókapacitás fejlesztését vonja maga után. Az OPEC országok közül Szaúd-Arábia jelentette be, hogy rendelkezik még felesleges termelőkapacitással, de a finomítók képviselői jelezték, hogy nem tartanak igényt a többletmennyiségre.

A Katrína hatása a még oly fejlett Egyesült Államok gazdaságára is jelentős terhet ró. Az előzetes becslések szerint a teljes kár értéke legkevesebb 100 milliárd dollár, de valószínűbb a 150 milliárd dollár. Ehhez jön még költségként a menekültek ellátása, illetve a mentési munkálatok költségei, amelyet naponta 2 milliárd dollárra tesznek. A helyreállítási költségek feltehetőleg még többet kerülnek majd, mivel a helyszínen nem áll rendelkezésre a szükséges építési alapanyag. Annak következtében, hogy az Egyesült Államok a világgazdaság egyik legfontosabb szereplője, esetleges gazdasági visszaesése hátrányosan érintheti a Föld többi területét is.

Katonai képességek lefoglalása

A természeti csapás több téren is befolyásolhatja egy állam katonai biztonsági képességeit, ezen keresztül biztonságpolitikáját. A Katrína hatására a katonai bázisokon is hurrikán riadót rendeltek el, a légitámaszpontokról áttelepítették a repülőgépeket, a hajókat biztonságos helyre hajózták, a kezelőszemélyzetet biztonságba helyezték. Bizonyos helyeken csak a legszükségesebb, minimális számú állomány maradt. A haderő támaszpontjait ugyan úgy sújtotta a Katrína, mint a polgári létesítményeket. A new orleansi haditengerészeti létesítményt részben elöntötte az árvíz, csak a legszükségesebb személyzet maradt a bázison. A pascagoulai haditengerészeti bázist és a Keesler légitámaszpontot szintén lezárták a károk miatt. Több más katonai bázist és létesítményt is súlyos károk érték, ami a mentést és a segélyakciókat is hátrányosan befolyásolta. A katonaság szervezettségére jellemző módon a kezelőszemélyzet és a műszaki alakulatok gyorsan elkezdtek a helyreállítási munkákat. A new orleansi haditengerészeti légitámaszpontot rövid idő alatt ismét működőképessé tették, és biztosítani tudták a gépek fogadását és indítását. A hurrikán jelentős károkat okozott az egyik kiképzőbázison, ahol a Nemzeti Gárda számára és tengerentúli feladatok ellátására végzik a kiképzést. Összességében Louisiana és Mississippi államokban hat támaszpontot érték súlyos károk. Többnyire az épületek, hangárok, katonai felszerelés és az energiaellátási vonalak sérültek. A Védelmi Minisztérium még nem tudta felbecsülni a károkat, de 1,9 milliárd dollárt már elkülönített javítási célokra, melyből 960 millió dollárt az azonnali szükség beavatkozásra és helyreállításra.

Értékelve a hurrikán haderőre gyakorolt hatását, a katasztrófa sújtotta térségben csökkent az alakulatok harcértéke és bevetetősége, továbbá a katasztrófa hatásainak felszámolásában való részvétel le is köti az erőket, így azok máshol nem vethetők be. A térségben lévő kötelékeket a civil hatóságok megsegítésére ki is egészítették a Nemzeti Gárda alakulataival, továbbá Irakot megjáró harci alakulatokkal. A new orleansi belbiztonsági helyzet szükségessé tette a harcoló egységek, a gétek helyreállítása a katonai műszaki alakulatok és helikopterek bevetését. A különböző haderőnemek helikopterei a kutató, mentő, szállító feladatok végrehajtásában vesznek részt, a repülőgépek pedig a szállításban. A haditengerészet különböző típusú hajói szintén részt vettek a mentési munkákban.

Biztonságpolitikai szempontból az Egyesült Államok katonai potenciáljának egy részét leköti a katasztrófa, így azokat az erőket nem lehet más, külföldi feladatok végrehajtásában alkalmazni. George W. Bushra viszont másik oldalról nyomás nehezedett, mivel kérték a katasztrófa sújtotta területekre még több katona vezénylését, sokan azzal vádolták, hogy az iraki háború miatt nincs elég katona a térségben. Az esetleges iraki csapatkivonás, ami nem valószínű, jelentősen gyengítené az Egyesült Államok és szövetségesei iraki pozícióit.

Biztonsági kockázatot jelentenek az olyan katonai bázisok, ahol csak a legszükségesebb személyzet maradt, mivel így kiszolgáltatottabbak a fegyveres bandáknak, illetve a fegyverraktárak őrzése nehezebben megoldható. Még nagyobb problémát jelent, ha a katasztrófa sújtotta térségben vegyi, biológiai, vagy nukleáris fegyverek kezelését végző alakulatok is vannak. A tömegpusztító fegyverek eltűnése könnyebben előfordulhat a kaotikus állapotok között, ezért katasztrófa esetén elszállításukra, őrzésükre kiemelt figyelmet kell fordítani.

Környezeti hatások

New Orleansban és környékén, főleg a Mississippi partján több mint száz üzemben állítottak elő súlyosan mérgező anyagokat, New Orleans az Egyesült Államok egyik vegyipari központja. A hurrikán és az azt követő áradás egyrészt kimosta a szennyvízcsatornákat, másrészt a vegyi üzemekből is kimosta a mérgező anyagokat. A hatóságok folyamatosan mérték a víz és az iszap szennyezettségét, ami magas értéket mutatott, a szennyezés eltakarítása hónapokig tarthat. A fentebb leírtak miatt baktériumok jelentek meg, tífuszveszély alakult ki. A fertőzés-veszéllyel függ össze, hogy elrendelték New Orleans erőszakos kiürítését, aminek végrehajtása sokszor akadályba ütközött. Viszont így módon megakadályozható egy esetleges járvány kitörése. Kérdéses marad, hogy mennyi idő szükséges az elöntött város és a többi Katrina sújtotta terület

fertőtlenítéséhez, mekkora a kockázata a vegyileg is szennyezett víz hatására mutálódó baktériumok kialakulásának és terjedésüknek.

Összegzés

A Katrína hurrikánnak rövid és hosszú távú hatása várható az Egyesült Államok biztonságpolitikájára. Rövid távon eltereli a döntéshozók figyelmét más kérdésekről és a katasztrófára irányítja azt, ideiglenesen csökkentve ezzel az Egyesült Államok nemzetközi életben való szerepvállalását. Hosszú távon megváltozhatnak az Egyesült Államok biztonságpolitikai célkitűzései, a természeti csapások által támasztott fenyegetések és okaik kezelése előtérbe kerülhet. Amennyiben az Egyesült Államok kutatói kapcsolatot állapítanak meg az éghajlatváltozás, természeti csapások számának növekedése és az ipari tevékenység között, felmerül a kérdés, a politikusok mely érdekek nyomásának engednek majd. Támogatást biztosítanak az alternatív energiaforrásoknak, vagy tovább folytatják a fosszilis energiahordozókon alapuló energiatermelést és káros anyag kibocsátást.

A Biztonságpolitikai és Honvédelmi Kutatások Központja
Fiatal Biztonságpolitikusok Klubja